
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

*Махнюв Віталій Вік торович,
студент 2-го курсу факультету податкової міліції
Національного університету державної податкової служби України*

Ще і досі адміністративне право розробляє власні конструкції з постійним озиранням на інші фундаментальні галузі права. На нашу думку, спеціальні правові режими виникли саме з глибини адміністративного права і є його характерною ознакою та здобутком. Б.М. Бахрах наголошує, що майже не існує спеціального правового режиму, який можна зі 100% гарантією віднести до конкретної галузі права [1]. Але феномен спеціального адміністративно-правового режиму в даному випадку показує нам такі ситуації, коли матеріальні норми знаходяться в трудовому, екологічному, земельному праві, а процедура адміністративно-правова. Відповідно з наповненням спеціального правового режиму нормами адміністративного права ми можемо його віднести до спеціального адміністративно-правового режиму. В якості критерію класифікації спеціальних адміністративно-правових режимів, на нашу думку, треба взяти специфіку об'єкта правового регулювання. Такі режими можна поділити на види:

- інформаційні режими;
- режими речовин, що мають особливу суспільну небезпеку;
- режими державної служби;
- митні режими;
- прикордонні режими;
- надзвичайні режими;
- режими окремих видів господарчої діяльності та ін.

Ми виділяємо класифікацію адміністративно-правових режимів, в основу якої покладено визначення мети адміністративно-правових режимів. Так, відповідно до даної класифікаційної підстави, адміністративно-правові режими об'єднують у три групи:

перша група охоплює адміністративно-правові режими, що використовуються для позначення державних станів (надзвичайного, воєнного, охорони державних кордонів чи митних кордонів, регулювання зовнішньоторговельної діяльності, включаючи протекціонізм тощо);

друга група включає функціональні адміністративно-правові режими, покликани забезпечувати функції управління у певній сфері діяльності (податковій, санітарній, екологічній тощо);

третья група режимів - це легалізуючі режими, що стосуються як офіційної реєстрації юридичних і фізичних осіб, так і регламентації нормативних вимог окремих видів діяльності [2].

В правовому режимі як ні в якому іншому правовому явищі відзеркалено імперативний характер регулювання суспільних відносин. Цей спеціальний порядок затверджений державою та забезпечений реальними заходами виконання правових приписів. Спеціальні правові режими надають публічно правовий окрас юридичній матерії; режимне регулювання нас ще раз наштовхує на питання первинності та вторинності імперативності й диспозитивності в праві. Відносно цього варто підкреслити ряд особливостей, цікавих на наш погляд. Визнаючи пріоритетність диспозитивності в праві, що базується на працях філософів нового часу, наголошуємо, що після передачі владних повноважень від народу до адміністрації та набрання

легітимності такого кроку імперативність зрівнюється з диспозитивністю та навіть перевищує її на окремих напрямках правового регулювання. На даному етапі розвитку юридичної науки в галузях виокремлюються інститути, що переживають різкий розвиток. Із розпадом СРСР виокремилось велика кількість таких інститутів та ще не об'єднаних в інститути однорідних норм, які повинні були розвиватися для нормального існування суспільства в новітніх умовах. У праві сталося явище, яке можна порівняти з розривом біметалевої спайки, коли два спаяних метала по-різному нагріваються, і при досягненні певної температури настає розрив цієї спайки. Так і в нашому випадку, окремі інститути або навіть окремі сукупності норм, що різко відірвалися від галузі, обростають специфічними особливостями та набувають комплексних ознак. Саме феномен правового режиму дозволяє по-новому дослідити ці комплексні явища в праві, говорити про новий режимний підхід і про іншу систематизацію права. Сьогодні правовий режим став самодостатньою правовою конструкцією, і після проведення ряду фундаментальних досліджень, які складають основу теорії правового режиму, можна говорити про те, що його розвиток тепер зумовлений, перш за все, власними внутрішніми закономірностями і слабо залежить від зовнішнього впливу інших соціально-правових явищ [3,4].

На нашу думку до теорії правових режимів взагалі, та адміністративно-правових зокрема слід підходити з позиції структури.

Так, Л. В. Томаш зазначає, що структура правового режиму містить: норми права, юридичні факти, правовідносини, акти реалізації прав і обов'язків, правозастосування, суб'єкти права, їх правові статуси, об'єкти права, методи взаємозв'язку конкретних видів суб'єктів з об'єктами, систему гарантій (передусім юридичну відповідальність за порушення режиму) [5].

Як складові елементи структури правового режиму вчений виділяє: норми права, нормативно-правові акти, юридичні факти, правові відносини, акти реалізації, тлумачення та застосування норм права, правосвідомість, правову культуру тощо.

Б. Я. Бляхман вказує, що правовий режим складається з кількох рівнів (перший рівень – рівень юридичного абстрагування, що містить у собі нетипові приписи (презупції, фікції, норми-принципи); другий – рівень, що включає матеріально-правові засоби (норми права, нормативно-правові акти, юридичні факти, правові відносини); третій – рівень, який базується на процедурно-процесуальних правових засобах (актах реалізації, актах тлумачення і актах застосування); четвертий – це рівень, який містить у собі морально-психологічні правові засоби (правосвідомість, правову культуру)) [4, с.21].

В. Б. Ісаков пропонує дещо інший підхід до структури правового режиму. Вчений визначає правовий режим через поняття соціального режиму, що закріплений правовими нормами і забезпечений сукупністю юридичних засобів та пропонує виділяти його структуру, що складається з трьох елементів, а саме: об'єкт – носій режиму, середовище та зміст [6].

У літературі склалися різні підходи до визначення структури правових режимів, в тому числі адміністративно правових. Кожний з цих підходів має бути врахований при здійсненні галузевих досліджень адміністративно-правового режиму чи визначенні певних об'єктів чи суб'єктів права та при характеристиці його конструкції [7].

Література:

1. Бахрах Д.Н. Административное право России: Учебник. –М.: Изд-во НОРМА, 2002. - с.415.

-
2. Тиндик Н. П. Світовий міграційний процес: теорія, практика, державне регулювання: Монографія. - К.: Атіка, 2006. - с. 264.
 3. Ківалов С.В. Спеціальні адміністративні режими: сутність та правове регулювання// Наук. праці Одеськ. нац. юрид. академії. - 2002. -Т.1. –С.159-170.
 4. Бляхман Б.Я. Правовой режим в системе регулирования социальных отношений. –Кемерово: Кузбассвуиздат, 1999. –172 с.
 5. Томаш Л. В. Правовой режим: поняття та ознаки / Л. В. Томаш // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2005. – Вип. 282. – С. 25.
 6. Исаков В. Б. Механизм правового регулирования – правовые режимы / В. Б. Исаков // Проблемы теории государства и права : учеб. / под ред. С. С. Алексева. – М. : Юрид. лит., 1987. – С. 259.
 7. Кузнiченко С. О. Фiнансове право. - 2007 - 1. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://finpravo.jur.com.ua>.

***Науковий керівник** - Біла Вікторія Русланівна, викладач кафедри управління, адміністративного права і процесу та адміністративної діяльності*